

Hovorna.

Dvojazyčnost zemských zastupitelstev ?

Dostí rozruchu v české veřejnosti způsobilo, že při zahájení první schůze zemského zastupitelstva českého předseda shromáždění, zemský prezident Kubát, oslovil shromážděné zástupce česky i německy. Jest zajímavo, že tento případ byl posuzován hojně i po stránce právní, a menšinový časopis „Hraničář“ chtěl dokazovati, že tento způsob jazykové praxe nemá opory v jazykovém zákoně.

Přímo z jednacího řádu pro zemská zastupitelstva nebylo lze toto stanovisko dovoditi, neboť ten upravuje jen podrobnosti vlastního jednání (předsednictví, řízení schůze, účast členů podávání dotazů a stížností), kdežto jazykových poměrů se nedotýká. Podle § 24 zák. ze dne 17. července 1927, čís. 125 Sb. z. a n. (zákona o organisaci politické správy) bylo vyhlášiti jednací řád současně s účinností organizačního zákona. Úpravu používání jazyka státního a jazyků menšin musí tudíž upravití zvláštní nařízení vlády, ovšem v duchu jazykového zákona.

Jest tudíž otázkou, zda dvojazyčnost při jednání, resp. řízení schůzí zemského zastupitelstva speciálně v Čechách jest odůvodněna podle jazykového zákona, resp. ústavní listiny. Ústavní listina republiky čs. vyhlášena zákonem ze dne 29. února 1920, čís. 121 Sb. z. a n., v hlavě šesté, jednájící o ochraně menšin národních, náboženských a rasových v § 129, odkazuje na zvláštní jazykový zákon, jež sluší pokládati za součást ústavní listiny. Jest známo, že tento oddíl naší ústavy jest recepce příslušných ustanovení saint-germainské smlouvy. Jest podle toho i v našem případě postupovati podle ústavního zákona jazykového, jenž jest z téhož dne jako ústavní listina a označen jest čís. 122 ve Sbírce zákonů a nařízení.

Ve smyslu naší ústavy ve shodě s ustanoveními smlouvy saint-germainské jest jazyk československý jazykem skutečně státním a všechna ustanovení ve prospěch menšin jsou vlastně ustanovení výjimečná, stanovící úchytky odtud, kde by výhradně užívání jazyka československého pro řádný chod státní administrativy nebylo lze doporučiti. § 1 tohoto zákona má demonstrativní výpočet všech prerogativ státního jazyka, kdež zmiňuje se též o „orgánech“ republiky. Není pochyby, a již z kontextu zákona („úřadování orgánů republiky“) najevo vychází, že neřeší se zde otázka zastupitelstev. Povahu zastupitelstev zemských, resp. okresních nutno ovšem ostře odlišiti od shromáždění národního, t. j. od sborů zákonodárných. Zastupitelstvo zemské v nynější své zákonné úpravě nemá vlastně období s bývalým zemským sněmem, neboť chybí mu moc zákonodárná a jest tudíž vlastně jen jakýmsi poradním sborem, kde je možno sice zabývatí se návrhy povahy hospodářské, ale není možno osobovati si moc politickou. Jest ovšem pravda, že zemská zastupitelstva nezůstanou snad navždy při této své úzce vymezené pravomoci a že postupem doby přiberou i částečně moc zákonodárnou (toto přání vysvitá alespoň z některých projevů samosprávných pracovníků), ale prozatím přirozeně této moci nemají. Nelze tudíž při řízení schůzí zemských zastupitelstev bráti nějakou analogii z jazykové praxe Národního shromáždění, jichž jednací řeč jest upravena zákony ze dne 15. dubna 1920, čís. 325 a 326 Sb. z. a n.

Jazykovou otázku zemských zastupitelstev jest upravití podle §§ 3 a 8 jaz. zákona, kdež normují se jazykové poměry pro samosprávu. Na tomto zákonném podkladě upravuje užívání jazyků v zastupitelských sborech i vládní nařízení ze dne 3. února 1926, č. 17 Sb. z. a n. (známé jazykové nařízení) a

poukazuje v článku 90 na jiné zvláštní nařízení vlády. Toto vládní nařízení ze dne 31. ledna 1924, č. 27 Sb. z. a n. bylo by ovšem praktickým jen pro území, kde župy skutečně byly aktivovány, resp. již existovaly (Slovensko a Podkarpatská Rus). Ve vládním nařízení tomto se praví, že župan, resp. jeho zástupce při projednání záležitostí z moci předsednické (t. j. při zahájení schůzí a jiných oficiálních projevech) užívají řeči státní. Při změně župního zákona a ustavení slovenského zemského sněmu netřeba ovšem toto nařízení nějak zdůrazňovati.

Podkladem pro jakákoliv jazyková práva menšin zůstává § 2 jazykového zákona o kvalifikované 20% menšině, připadající na soudní okres. Tento územní rozsah třeba zdůrazniti, při čemž se podotýká, že judikatura nejvyššího správního soudu přísně vždy stála na stanovisku, že území toto nelze rozšiřovati na jiné správní celky.

Rozhodujícím jest však poukaz § 8 jazykového zákona na ducha tohoto zákona, resp. naší ústavy při provádění jazykových předpisů. Není pochyby o demokratičnosti a národnostní spravedlnosti naší ústavy a námitky proti tomu nemusí býti brány tragicky, neboť mnohdy ani vážně pronášeny nejsou. Státní moc výkonná má v duchu předpisu § 8 jazykového zákona neobyčejně široké pole působnosti, jak ukázalo zmíněné již vládní nařízení, upravující státní administrativu po této stránce. Musíme uvážiti, že zákon župní byl do jisté míry revolučním dílem legislativy tím, že rušil vžitě již zemské celky a naprosto historický jejich regionalismus a zaváděl nové správní celky dotud ve větší části státu i názvem neznámé. Zaváděl centralismus dosti tuhý a lze si představit, jak by vypadaly příslušné jednací řády pro jednotlivá župní zastupitelstva i po stránce jazykové.

Zákon ze dne 17. července 1927, jenž jest zákonným vzkříšením země české, dává jí opět starý sněm. Jak již řečeno, naprosto ne v té podobě jako v době předválečné, ale pro obecnou představu tato reminiscence na starý sněm kryje se představou nynějšího českého zemského zastupitelstva. Ducha zákona zcela právem jinak lze užití v ohledu jazykovém ve vlastní administrativě (o působnosti samostatného zemského úřadu), a v té samosprávě, při níž existence zemského zastupitelstva navazuje na starou tradici.

Dr. Václav Štorkan jun.

(**Úkázky ze soudobých kritik normativní teorie.**) Výsledkem mého pojednání v posledním svazku (1928) Vědecké ročenky právn. fakulty Masarykovy university: „K pojmu právního řízení“ jest poznatek, ježž nemohu ušetřiti výtky, že zdá se mně přímo kolosálně samozřejmým. Jde totiž o poznání, že rozsudek soudní (civilní nebo trestní), rozhodnutí správního úřadu nebo soukromé právní jednání smluvní jeví se s hlediska normativního jako výraz něčeho, co býti má, t. j. jako norma, která od prvotní a obecné normy, jejíž prototypem jest „zákon“, liší se pouze svou odvozeností a konkrétností. A od tohoto poznatku jest pouze krok k dalšímu, který není bohužel o nic méně samozřejmým: že totiž za předpokladu, že postup, který vede ke vzniku normy ve všech těchto případech, jest právním řádem zvlášť upraven (t. zv. formální či procesní právo ve smyslu objektivním), máme při tomto postupu patrně co činiti se zjevem svou logickou podstatou ve všech těchto případech zásadně stejným a který tudíž lze vhodně nazvati „procesem normotvorným“ čili jinými slovy „právním řízením“. Odhaluje tyto samozřejmé pravdy, připadal jsem si jako zoolog, který by svou vědu — kdyby se nacházel v přibližně stejné primitivním stavu jako tradiční věda právní — upozorňoval, že určité kategorie zvířat, jako je kočka, slon, pes nebo kráva, ba dokonce i velryba přes nepopíratelně velké rozdíly, jimiž se mezi sebou (hlavně pro populární názor) liší, lze přece subsumovat pod obecnější kategorie t. zv. ssavců. Nemůže býti sporu o tom, že by si zoologie objevu společné kategorie „ssavců“ vážila více než polemického poukazu na velké rozdíly, které jinak lze mezi jednotlivými druhy ssavců, ba i mezi jednotlivými individui téhož druhu konstatovat, a že by rozhodně pro tyto rozdíly nepovažovala obecný pojem „ssavců“ za bezcenný, poněvadž by — jako jiné vědy — věděla, že vlastním úkolem každé vědy jest systemisovat, t. j.

odkrývají to, co jest nekonečnému počtu individuálních zjevů, zdánlivě (= pro populární názor) naprosto rozličných, po případě společné a ne zdůrazňovají poměrně podřadné rozdíly mezi nimi. Věděla by též, že odkrývání těchto rozdílů jest prací zcela nepoměrně snadnější a jednodušší než odhalování případných společných vlastností.

Proti mému obecnému pojmu „právního řízení“ vystoupil autor, kterého si jinak vážím. Jest to Dr. Jiří Havelka, jehož článek („Poznámky k Weyrovu pojmu právního řízení“, Právník, roč. 68, str. 78) zde registruji. Článek ten končí se takto: „Obávám se, že se Weyrovi nezdařilo v článku dokázat, že lze všechny druhy řízení přivést na jednotného jmenovatele. Rozdíly mezi činností zákonodárnou a činností soudce nebo správního úředníka jsou příliš podstatné, než aby bylo lze vynecháváním příznaků odlišných docházeti k vyššímu nadřazenému a jednotnému pojmu řízení. Porovnáme-li prospěch z toho, co plyne po eliminování všech rozdílů mezi obojí činností, zdá se, že není — při úplném nedostatku styčných bodů — v žádném poměru s námahou, kterou na to nutno vynaložiti.“

F. W.

(*Revue internationale de la théorie du droit.*) Na místo zemřelého prof. Léona Duguita vstoupil do vydavatelstva Gaston Jèze, prof. právn. fakulty v Paříži a president Mezinárodního Institutu pro veřejné právo.